

Ingezonden stuk door de heer W. Baars

Watersnood 1953

Die nacht was ik hier in de haven van 's-Gravendeel aan boord bij mijn schoonouders op de "Maaïke Maria". Omdat het zo vreselijk stormde, waren we tot laat in de nacht in touw geweest om alle schepen met extra draden vast te leggen. We maakten ze zelfs dwars over de haven aan elkaar vast, want ze dreigden over de vloeipalen heen te vloeien.

Ook hebben we in opdracht van pa Veerman een zware sleepdraad over de dijk gebracht en aan een boom vastgemaakt met een sluiting, na de boom beschermd te hebben met een jutezak. Hierbij werden we geholpen door onder anderen Marinus Verdonk. Die vertrouwde mij toe, dat hij op zijn drie oomzeggertjes moest passen. Hun ouders waren op een receptie in Zwijndrecht en hadden niet meer terug kunnen keren: de pont voer niet meer.

Nu woonde zijn zwager in de meest bedreigde polder: de Nestpolder, net achter de Kil. Velen zochten de achterliggende binnendijk op. Zelf woonde hij met zijn moeder ook aan die dijk, dus zei hij: "Ik ga ze halen en breng ze in veiligheid".

Dat zal omstreeks 03.00 uur geweest zijn.

Helaas kwam voor hem en vele anderen het water van de andere kant. De buitendijk ten noorden van de haven liep over en brak. De binnendijk brak en de slapersdijk liep toen ook over.

Van de slapersdijk spoelde aan de binnenkant eerst de beschermende dunne kleilaag weg en toen de zandlaag bloot kwam, was het zo gebeurd. De huizen werden ondermijnd en stortten in elkaar. 37 Slachtoffers, ook de familie Verdonk, waaronder de drie kinderen. Marien heeft nog op een of ander hok gestaan dat meegesleurd was ver het land in. Doornat, door de kou bevangen, heeft hij geprobeerd de dijk te bereiken, maar ook hij verdronk.

Het tragische is (als het nog tragischer zou kunnen) dat die bedreigde polder pas het volgende getij, zondagmiddag, via een te lage binnendijk, langzaam volgelopen is. Er is daar nog geen kat verzopen.

Net toen we naar de kooi wilden, braken de dijken. In de polder stond een huis waarin de achtergebleven drie vrouwen: moeder dochter en kleindochter, verrast werden en niet meer konden vluchten door het snel opkomende water.

Ons werd gevraagd die mensen te gaan halen.

Met een paar man hebben we toen onze roeiboort over de dijk gerold. Omdat dat huis echter in het lager gedeelte stond, konden we er met geen mogelijkheid komen. Alle troep, zoals hekken, palen en vlas was precies in die hoek gewaaid. En stormen dat het deed!

We hebben toen nog geprobeerd er lopend door het water bij te komen, maar ook dat lukte niet.

De vrouwen waren inmiddels al naar de zolder gevlucht en vanuit het dakraam riep de dochter doorlopend om hulp. Een zoon, respectievelijk broer van hen liep verdwaasd en overstuur roepend over de dijk. Ik dacht nog: "Je laat je moeder toch niet in nood. Ik zou ..", doch overwoog direct "moeders zijn moeders, de mijne of de zijne maakt toch geen verschil".

Helaas, de ± 40 meter was door ons ook echt niet te overbruggen. We riepen terug dat ze moesten wachten tot het water wat opgesteld was en het licht werd.

Toen gebeurde het. Dat was een heel vreemde gewaarwording. Het huis ging even heen en weer en weg was het. Het dak dreef nog en de dochter was door de druk daar bovenop gekomen. We riepen: "Blijf staan", want het dak dreef tergend langzaam in onze richting. Ik had nog gauw een hieuwlijn omgedaan en liep zover mogelijk met mijn lieslaarzen aan in haar richting. Toen het dak strookte met allerlei rotzooi, riep ik dat ze moest springen. Ik kon haar net opvangen. Maar voor haar moeder en dochtertje van vier konden we jammer genoeg niets meer doen. Hun hulpgeroep vergeet ik mijn leven niet meer.

Na dit drama gingen we terug naar het dorp en vlakbij het centrum hoorden we hulpgeroep. Dat kwam uit dezelfde polder waar de eerste slachtoffers waren gevallen.

Er was net een gammel, zelfgemaakt bootje over de Kaai gebracht. Gijs van Loon, schipper

bunkerboot, en ik stapten erin.

Roeien kon je niet vanwege allerlei rommel. Dus boorden wij met een riem en trokken ons langs de dakgoot voort naar de familie De Geus. Daar heerste paniek. Moeder de vrouw zat met drie kindertjes boven op een kast en Arie zelf stond tot zijn knieën in het water op de zolder. Een binnenmuur had het al begeven, bleek achteraf.

Alvorens we erbij kwamen, vroeg ik met hoeveel personen ze waren en riep dat ze niet allemaal tegelijk meekonden. "Dan verzuipen we met zijn allen", waarschuwde ik hen.

Aangekomen bij het zolderraam, gaf Arie me eerst een baby. Ik zie me nog zitten met dat kleine mormeltje in mijn handen. Arie stapte ook in met een kind en zo voeren we terug naar de dijk, zijn vrouw in angst afwachting of we nog terug zouden kunnen komen. Doch dat lukte. Zij stapte met het derde kind net zo rustig aan boord alsof het een vakantiereisje was.

Verder hoorden we geen hulpgeroep meer. Ik ben met veel moeite en oponthoud (sterke dwarsstroom door straten die overgestoken moesten worden) thuis bij mijn ouders gekomen.

Later hoorde ik van Aries vrouw dat, toen de kamer volliep, hij een boeket kunstbloemen uit een vaas haalde om in veiligheid te brengen en een portefeuille met geld liet liggen. Hoe een mens kan reageren. Onbegrijpelijk. De bloemen zijn natuurlijk verloren gegaan, doch de beurs is terechtgekomen.

Thuis was mijn moeder wakker geworden van een niet thuis te brengen geluid: het binnendringende water door de deuren. Ze stapte uit bed in 10 cm water en was gelijk klaarwakker en ging de zolder op. Daarvandaan zijn we 's middags met een roeiboot en hoge vrachtwagen geëvacueerd.

Na die zondag zo wat van alles gesjouwd te hebben (zandzakken vullen en wegbrengen) werd ik die maandag daarop door burgemeester Van Heesen ontboden. Twee Amsterdammers hadden zich met een zeesloep in 's-Gravendeel gemeld en volgens Van Heesen kon ik die lui mooi loodsen. Net toen we op verkenning wilden gaan, vroeg Jan de Zeeuw ons naar zijn boerderij te varen. Die stond $\pm 1\frac{1}{2}$ km buiten het dorp en hij wilde graag kijken hoe zijn vee er bijstond. Dus wij erheen. Mijn neef Jan van Bommel was ook van de partij.

Toen we bij de boerderij kwamen, bleken alle koeien verdrongen, maar drie paarden leefden nog. Die dieren hadden ondertussen al 36 uur zonder eten in het water gestaan. Met veel pijn en moeite kon Jan de Zeeuw ze los snijden. Maar toen moesten ze nog naar buiten. Nu lag de oprit naast de schuur wat lager dan de deel, dus kreeg hij die paarden met geen mogelijkheid de schuur uit. Maar die beesten stikten natuurlijk van de honger. Dus Jan ging nog een keer, via de balken van de boerderij, terug om wat hooi te halen. En waarachtig, hij kreeg ze mee naar buiten. We kregen ze te pakken en voorzichtig manoeuvrerend probeerden we in de richting van de hoofdweg te komen. Dat viel niet mee. Probeer maar eens met drie man drie paarden achter en opzij van een boot rustig te houden. Het was af en toe net rodeo.

En ja hoor. Eén van de drie paarden maakte plotseling een draai, waardoor zijn staart in de schroef kwam. De motor viel gelijk stil en doordat er een flinke koude wind stond, dreven we de boomgaard in. Gelukkig troffen we een boom tussen de paarden en de boot, zodat we bleven hangen. Met een mes kon ik toen, ver vooroverhangend, waarbij ze me vasthielden, de staart doorsnijden. Daarna startte ik de motor en gaf gelijk vol achteruit. En waarachtig, de staartharen vlogen uit de schroef en dus konden we terug naar het dorp. De paarden hebben het gelukkig overleefd.

Bij de laatste tocht die dag wilde de eigenaar van de sloep diagonaal terug naar het dorp. Ik maakte nog bezwaar, want ik was zo mijn bakenlijn kwijt (elektriciteitspalen). Eén keer de schroef geblokkeerd vond ik genoeg. Maar hij had haast, dus voeren we dwars over het bouwland.

't Ging goed tot de laatste vijf meter. Er was daar een hek over de sloot en ik dacht dat ik mispeilde. Mooi niet! De beste man stond voorop de plecht en ik voer met volle kracht boven op die betonnen paal! Hij verloor natuurlijk zijn evenwicht en stapte pardoes overboord. Zo'n sloot heeft normaal ± 40 cm water, nu echter 4 meter!

De man ging rechtstandig naar beneden, zijn hoed van zijn kop. Hij kwam meteen weer boven en: hoed op zijn plaats. Twee man haalden hem gelijk binnenboord.

Hij moest zich toch afreageren en gaf zijn maat, de machinist, de schuld. Hij zou te hard gevaren

hebben. Ik durfde echt niet te lachen. Schone kleren heeft hij in het dorp gekregen. De dag daarop heb ik hen via het Bonaventura (bouwland) naar Strijen gevaren. Ze wilden verderop Zeeland in. Hier was niets meer te redden. Daar trouwens ook niet.

Daarna zijn we nog dagen bezig geweest boerderijen leeg te halen van verdronken vee. Dat waren lugubere karweitjes. Je moest in waadpakken door smalle staldeuren naar binnen. Die dode opgezette koeien gaven niets mee. Het was dikwijls dringen geblazen. Achter de roeiboot gebonden werden ze naar de hoofdweg gebracht. We hadden daar de beschikking gekregen over een amfibievaartuig en die bracht de kadavers naar de haven. Daarna moesten ze naar het destructiebedrijf in Dordt. Dat gebeurde ook over water. Met zwager Klaas Veerman hebben we er heel wat met zijn schip "Yda" weggebracht.

Die storm is voor 's-Gravendeel veel erger geweest dan vijf jaar oorlog. Zelf heb ik nog een paar weken met een stormbootje gevaren. Ik bracht dragline materiaal naar de Mariapolder aan het Hollandsch Diep en drinkwater voor de teruggekeerde boeren, o.a. naar de familie Vos in Groot Koninkrijk. Dat duurde tot zij weer over land bereikbaar waren. Daarna hebben we een week of zo aan een pomp gestaan in de Mijlpolder en Groot Koninkrijk.

Toen die zo goed als droog waren, gingen we de beschadigde en half weggeslagen huizen te lijf. Dat deden we op zijn "Watergeus". Eerst haalden we de dakpannen die over waren van het dak af, daarna namen we een polderboom en: rammen die handel. We begonnen op een hoek. Als een muur in elkaar stortte, moest je wel maken dat je wegkwam.

Na het opruimen van het puin hebben ze me nog aan de schop gezet in het Nieuwe Gors bij Puttershoek. Ik moest kleigrond uit de griend kruien naar de gaten in de binnendijk. Dat kon ik al gauw. Ik heb me daarop maar weer aangemonsterd op een Zweeds vrachtschip. Net voor de ramp had ik anderhalf jaar op zee gezworven, doch was gelukkig die tijd thuis. Aldus zat mijn watersnoodtijd er op.

's-Gravendeel, februari 1998

W. Baars

P.S. Die (te lage) binnendijk was in de oorlog gedeeltelijk afgegraven om water af te voeren als de buitendijk eventueel kapot gebombardeerd zou worden. Dan kon alles afvloeien in de veel grotere naastgelegen polder. Gerepareerd was hij nooit en zodoende was zijn functie nu tegengesteld. W.B.